

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Sacramentis in Genere, & duobus primis in specie

Bosco, Jean a

Lovanii, 1665

Concl. I. Sacramentum Baptismi validè collatum, si propter fictionem seu obicem in suscipiente repertum informe fuerit, id est, gartiam sanctificantem (characterem semper imprimit) non contulerit, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73340)

huiusmodi, gratias agit Corpori & Sanguini Domini, quoniam virtus Sacramenti operatur in eo.

63. Non obstat secundo, Eucharistia conferre suum effectum per modum cibi.

Secundum fundamentum fit: Sacramentum Eucharistiae (ut jam dixi) confert suum effectum per modum cibi: porro cibus non nutrit sine actuali cooperatione viventis, in cuius substantiam convertitur. Sed ad hoc responsum est conclusio praecedenti. Adde hic, in parvulis & phreneticis nullam inveniri cooperationem, & tamen Eucharistia confert ipsis suum effectum per modum cibi; quia (ut ibi diximus) non convertitur cibus in sumentem, sed potius e contra sumentem

convertit in seipsam.

Dices: Saltem requiritur semper cooperatio in adultis. Esto: dico voluntatem suscipiendi Sacramentum magis esse cooperationem, quam praesentem devotionem, cum haec aliquando non influat, v. g. in homine extraneo, quando illa contemplatio & amor ex ea ortus non sunt causa accipiendi Sacramentum, sed voluntas praeterita qua accessit, qua semper influat & causet quatenus virtualiter perseverat.

Voluntas suscipiendi Sacramentum magis est cooperatio, quam praesens devotio.

Atque haec fit finis hujus sectionis; habent enim molestissimam quaestionem quae sequuntur.

SECTIO SEXTA.

De Reviviscentia Sacramentorum.

1. Sacramentum quandoque valide recipitur, sed sine fructu.

Contingit interdum Sacramentum aliquod, puta Baptismum, valide suscipi, sed sine fructu, defectu debita dispositionis; & tunc non levis oritur controversia, utrum accedente necessaria dispositione, Sacramentum praexistens ex opere operato causet gratiam, veluti si jam actualiter ministraretur?

Secus.

Quod alijs verbis proponit Doctor Subtilis 4. dist. 4. q. 5. An adultus fictus recipiat effectum Baptismi? (Idem quaeri potest de alijs Sacramentis) Respondet autem n. 2. Fictus dicitur, qui aliud praerendit exterius, aliud habet interius: potest ergo aliquis in suscipiendo Baptismum esse fictus dupliciter. Vno modo, quod ostendat se velle recipere illam abluionem eo modo, quo Ecclesia intendit eam conferre, & tamen oppositum habet in animo; & ille non recipit Sacramentum, quia simpliciter est nolens respectu abluionis sacramentalis..... & si talis postea recederet a fitione, esset baptizandus..... Alio modo potest aliquis esse fictus, ostendendo se esse dispositum ad recipiendum Sacramentum, & tamen non est dispositus interius, vel quia non habet rectam fidem, vel quia habet aliquod peccatum mortale tunc in actu (v. g. simoniam, odium proximi &c.) vel praeteritum, de quo nullo modo atteritur vel conteritur. Et de isto secundo modo communiter loquuntur Sancti & Doctores de fide baptizato, quaerentes

Hinc quadruplex quaestio.

Primo, an in ipsa susceptione Sacramenti accipiat ejus effectum, puta gratiam sanctificantem? Secundo, an sublatam fitione live obice (ut vocant) gratiam sacramentalem accipiat vi praesentis Sacramenti? Tertio, an vi ejus accipiat remissionem om-

nium peccatorum, tam scilicet eorum, quae commissa sunt tempore susceptionis Sacramenti, quam praecedente? Quarto, quamnam ad hoc dispositio requiritur?

Ad primam quaestionem facilis est responsio; Dico (utor verbis Scoti supra) quia nolentem Deus non iustificat, secundum illud Aug. Qui creavit te sine te, non iustificabit te sine te; isle qui habet actualiter obicem contra gratiam, puta infidelitatem, vel aliquod peccatum, quod tunc actu voluntatis committit vel quod prius commisit, & nullo modo sibi displicet, nullo modo recipit gratiam, secundum August. ubi supra: Omnis qui suae voluntatis arbiter constitutus est, &c. Et de isto intelligitur illud Sap. 1. v. 5. Spiritus Sanctus discipline effugiet fictum. Vide dicta sect. praecedenti.

2. Responso ad primam.

Pro responsione ad secundam quaestionem erit

CONCLUSIO I.

Sacramentum Baptismi valide collatum, si propter fitionem seu obicem in suscipiente repertum informe fuerit, id est, gratiam sanctificantem (characterem semper imprimit) non contulerit, eam conferet postea, cum fictio seu obex subla-

sublatus fuerit, & ita reviviscet.

3.
Sacramentum invalidum & collatum nunquam potest reviviscit ad ullum effectum.

P Rænotandum ly validè collatum: nam si ab initio fuerit invalidum, sive ex defectu intentionis ministri, sive suscipientis, sive propter defectum materiæ aut formæ, nunquam postea reviviscet ad ullum omnino effectum.

Ratio est manifesta: quia nequit reviviscere quod non fuit, neque est; quemadmodum non confirmatur privilegium, quod non præextitit; aut contractus, qui à principio civiliter & naturaliter fuit nullus. Suppleri quidem potest materia, forma vel intentio, & obtineri effectus, sed per Sacramentum, quod de novo ministratur, non autem per reviviscenciam prioris invalidi.

4.
Conclusio est probabilior, innixa auctoritate D. Augustini.

Conclusio uti communior, ita etiam est probabilior. Nicitur præcipue auctoritate D. Aug. qui lib. 1. de Baptismo contra Donatistas cap. 12. sic ait: *Quod si demeritissimum est dicere (ab hæreticis baptizatos esse rebaptizandos) fateantur Donatistæ vero Baptismo Christi baptizari posse hominem, & tamen cor eius in malitia vel sacrilegio perseverans, peccatorum abolitionem non sine fieri: atque ita intelligant in communionibus ab Ecclesia separatis posse homines baptizari, ubi Christi Baptismus eadem Sacramenti celebratione datur & sumitur, qui tamen tunc prostr ad remissionem peccatorum, cum quis reconciliatus unitati, sacrilegio dissensionis exiit, quo eius peccata tenebantur & dimitti non sinebantur. Sicut enim in illo, qui scilicet accesserat, fit, ut non demò baptizetur, sed ipsa piâ correctione & verâ confessione purgetur, quod non possit sine Baptismo, sed ut, quod ante datum est, tunc valere incipiat ad salutem, cum illa scilicet veraci confessione recesserit. Sic etiam iste, qui Baptisma Christi, quod non amiserunt qui se separaverunt, inimicis charitatis & pacis Christi, in aliqua heresi aut schismate accepit, quo sacrilego scelere peccata eius non dimittebantur, cum se correxerit & ad Ecclesie societatem unitatemq; venerit, non iterum baptizandus est, quia ipsa reconciliatione ac pace præstatur, ut ad remissionem peccatorum eius, in unitate iam prodesse incipiat Sacramentum, quod acceptum in schismate prodesse non poterat.*

Idem docet lib. 3. cap. 13. ibi: *Tunc incipit valere idem Baptismus ad dimittenda peccata, cum ad Ecclesie pacem venerint; non ut iam dimissa non retineantur, neque ut ille Baptismus quasi alienus aut alius improbetur, aut alter tradatur, sed ut idem ipse, qui propter discordiam foris operabatur mor-*

tem, propter pacem intus operetur salutem.

Consimiliter loquitur lib. 6. cap. 5. ibi: *Et ideo si ab illa perversitate correctus & à separatione conversus venerit ad Catholicam pacem sub eodem Baptismo, quod acceperat, etiam peccata dimituntur propter vinculum charitatis, sub quo Baptismo peccata eius tenebantur propter sacrilegium divisionis. Rationem adiungit: Quia (inquit) illud in homine iusto & in homine iusto semper sanctum est, quod neque aequitate alicuius augetur, neque alicuius iniquitate minuitur.*

Quæ verba omnes Scholastici sic interpretantur, ut significant Baptismum fictè susceptum, recedente fictione prodesse ad effectum, quem in principio ratione impedimenti seu obicis non habuit. At verò dissentunt in explicatione illius effectus, quem aliqui statuunt solam remissionem totius pœnæ etiam temporariæ, pro peccatis dumtaxat, quæ ante Baptismum & cum ipso commissæ sunt, ita ut hæc pœna semper ex opere operato virtute Baptismi relaxetur, cum tamen ratione Contritionis aut Sacramenti Pœnitentiæ non semper omnino tollatur. Ita Vasq. 3 parte tomo 2. disp. 159. cap. 4. n. 38. citans Gabriëlem & Scotum, veluti qui clarissimè denegent Baptismo, recedente fictione, remissionem alicuius culpæ ex opere operato.

Equidem Scotum legi & relegi, & oppidè miratus fui profunditatem & claritatem ingenij Vasquesiani videntis quasi facie ad faciem, quod nec ego, nec alius quispian vel per speculum in ænigmatem.

Intendamus paulisper verbis Doct. Subtilis 4. dist. 4. quæst. 5. n. 4. *Et si obiicitur, quomodo habebit iste (fictus) gratiam baptismalem, vel effectum abque Baptismo? Vno modo potest dici, quod illa fictio non dimittitur, nisi per veram Pœnitentiam: sed eâ dimissa habet Baptismus effectum suum respectu omnium peccatorum precedentium Baptismo, quæ tamen non erant causa fictionis in Baptismo. V. g. aliquis ante Baptismum commisit septem peccata mortalia, & veniens ad Baptismum de sex attritum, septimum autem actu placet, vel de eo nullo modo attritum; illud septimum solum est causa (positiva) fictionis eius in Baptismo: oportet ergo, quod vere pœniteat de isto septimo & in se, & in quantum fuit causa fictionis eius in Baptismo. Quod pro tanto dico, quia forte peccavit novo peccato mortali (ait forte, quia potuit excusari per ignorantiam) faciens irreverentiam Sacramento Baptismi, recipiendo illud cum tali fictione: sed recedente illâ fictione (quæ fuit impedimentum effectus Baptismi) Deus confert gratiam baptismalem in remedium cõtra alia peccata, quæ fuissent deleta in Baptismo, nisi fictio occurrisset.*

Sentenria Vasquez citantis pro se, sed male, Scotum.

5.

Scotus

Et post pauca: Sicut Deus signo suo prius adhiberet ad causandum effectum eius vel dandum, quando suscipiebatur, nisi fuisset impedimentum in suscipiente; ita paratus est semper post susceptionem eius signi abistere ei, qui suscipit, ad causandum effectum eius, quando cessat illud impedimentum. Quomodo evidentiùs & illustriùs potuisset Baptismo, recedente fictione, concedere remissionem omnium culpæ & poenæ?

Porro quia hic modus dicendi non caret difficultate, quam ibidem objicit & probabiliter solvit (ut infra videbimus) hinc solito sui intellectus acumine rem subintrans, secundum & tertium modum excogitavit.

7. Secundum n. 7. ibi: Aliter potest dici, quod quando verè aliquem panitet de fictione illa, gratia infunditur sibi perfectior, quam esset illa, quæ præcisè virtute Pœnitentiæ infunderetur: ita quod illa includat in se perfectionem gratiæ poenitentiæ & baptismalis; & hoc modo Baptismus habet effectum, quia gratia æquivalens gratiæ baptismali datur poenitenti de fictione simul cum illa, quam meretur de poenitendo.

In quibus verbis majorem effectum gratiæ attribuit Pœnitentiæ intuitu Baptismi, tamquam prævia dispositionis: etenim per Baptismum, etiam fictum, suscipiens fit de familia Christi; adeoque magis disponitur ad recipiendam gratiam per Pœnitentiã in prima justificatione, ad quam specialiter Baptismus ordinatur. Sed & ille modus suas habet inconvenientias, quas vide ibi.

8. Quapropter n. 8. Tertio (inquit) modo principaliter (id est, ad principalem questionem, non autem (ut vult Vas. supra n. 41.) principalitè & probabilitè) potest dici, quod ille panitens de fictione tantum recipit gratiam virtute Pœnitentiæ: & ita non maiorem, quam si non fuisset fictus in Baptismo, & post Baptismum cadens resurgeret per Pœnitentiã &c. Et tunc illa verba, quæ dicuntur (à D. Aug.) de effectu Baptismi, quem sortitur poenitens de fictione, intelligenda sunt, non quod in Pœnitentiã illa recipiat gratiam aliquam virtute Baptismi (quia susceptio eius mortua fuit, & mortuus reviviscere non potest) sed absolutus est à præcepto de Baptismo suscipiendo, quia illud implevit: illa autem impletio nihil sibi valuit ad salutem ante istam poenitentiam.

Scotus distinet de effectu reviviscens Sacramenti, non facit mentionem solius remissionis poenæ.

Hæc sunt, quæ subtiliter differit Scotus de effectu reviviscens Baptismi, in quibus nulla fit mentio solius remissionis totius poenæ, etiam temporariæ. Quàm igitur impertinenter à Vasquesio citatur pro ista sententiâ Bonorum ingeniorum indoles est in verbis verum amare, non verba.

Videtur aliquibus fati esse, si aliquid dicant de Scoto, verum sit an falsum, floccipendentes. Cæterum liberam reliquit Doctor unicuique electionem huius vel illius modi: solam autem poenam remitti (ut etiam advertit Hiquæus in suo commentario ad locum præfarum n. 42.) neque hæc, neque alibi dixit, quantum pro nunc occurrit; neque consequenter dici potest nam si ulla efficacia per modum Sacramenti ipsi tribuenda est, debet salvari primaria (id est, efficacia gratiæ baptismalis, quam consequitur remissio omnium culpæ & poenæ) juxta primum modum, qui magis communis est, & quem ut magis probabilem defendit Doctor; quippe & eum primo loco statuit, & in Reportariis eum solum adducit, alijs superfedendo.

9. Probatur autem primò ex verbis D. Aug. in quibus Baptismo præterito adscribit salutem, remissionem peccatorum & vitam, quæ sunt effectus gratiæ sanctificantis.

Similibus verbis utitur Auctor Ser. de Passione apud Cyprianum, ibi: Et licet indigni sint, qui accipiunt, Sacramentorum tamen reverentia & propinquiorum ad Deum parat accessum; & ubi redierint ad cor, constat ablutionis donum, & redit effectus numerum.

Consonat Gregorius lib. 9. Epist. 61. & refertur de consec. dist. 4. can. 44. Sanctum (inquit) Baptisma, quod sunt apud hereticos consecuti, tunc in eis vires emundationis recipit, cum vel illi per impositionem manus Spiritum Sanctum acceperint, vel isti propter professionem veræ fidei Sanctæ & universalis Ecclesiæ visceribus fuerint uniti.

Eadem lego apud Isidorum Hispalensem lib. 2. Officiorum cap. 24. Habet quidem Baptismum Christi hereticus, sed quia extra unitatem fidei, nihil ei prodest: at ubi ingressus fuerit, statim Baptisma, quod habuerat foris ad perniciem, incipit illi iam prodesse ad salutem.

Accedat Collatio 54. Carthagine habitâ contra Donatistas: Ideo (inquit) ad Christum venire debent, qui extra communionem Baptismi eius habent, non ut quod deerat adsit, sed ut quod inerat prosit. Ad quid putas, nisi ad salutem, remissionem peccatorum & vitam? Haud dubito, quin etiam ad illa, si (quod plerique admittunt) prosit ad remissionem poenæ temporaliæ. Profectò nec ipsum Sacramentum Pœnitentiæ tollit debitum poenæ absque prævia vel concomitante infusione gratiæ sanctificantis ex opere operato.

10. Audio reclamantem Vasquesium supra cap. 3. n. 35. & dicentem: Ut Aug. hoc privilegium Baptismo tribueret, fundamentum

Hiquæus

Probatio Conclusio nis ex D. Augustino

Auctor prim de pass. apud Cyprianum

Gregorio

Ad fundamentum Vasquesium in oppositum

rum aliquod aut traditionis, aut definitionis Ecclesie, aut Scripturæ, aut rationis denique habere debuisset: Ecclesie autem traditionem usque ad sua tempora fuisse, minime constat; neque ipse eam allegat: definitionem præterea Ecclesie, aut Scripturæ testimonium nullum esse, manifestum est: denique nullam esse rationem, quæ ad id asserendum cogat, præsertim cum illud pendeat ex Dei voluntate, qui aliter potuisset statuere, constat ex dictis hoc capite. Unde igitur Aug. hoc privilegium Baptismi; quod ex sola Dei voluntate penderet, colligere potuit?

Respondeatur. Interrogabo Vasquesium & ego unum verbum: Baptismus reviviscens remittit ex opere operato penam temporariam, an non? Remittit (inquis cap. 4. n. 46.) At unde D. Aug. hoc privilegium, quod non minus penderet ex sola Dei voluntate, colligere potuit? Responde mihi, & ego dicam tibi, ex quo colligere poterit privilegium remissionis peccatorum.

Respon. Meminisse debeas, quod scriptum reliquas i. parte q. 89. c. 1. Multo melius nobis est eam Aug. quam cum alijs sentire, qui in materia dei Gratia & de Prædestinatione, inter ceteros Ecclesie Patres non aliter, quam sol inter cetera minoris sidera, præfulget. Sanè eximia viri sanctitas & doctrina sufficere abundè tibi debuissent, ut eum Suario in prologo de Gratia cap. 6. diceret: Non tantum in rebus, quas Aug. certas existimat, sed etiam in his omnibus, quæ simpliciter & tanquam probabiliora constanter & ubique amplectitur, sententia eius præferenda est, nisi cum maior auctoritas Patrum & Ecclesie obstare videatur.

11. **Angelini** nulli sim- pliciter as- serere Bap- tismum re- viviscens ex opere operato con- ferre gra- tiam sancti- ficantem, probatur ex ipso Aug. primo. **Dices:** D. Aug. nulli simpliciter asserit Baptismum reviviscens ex opere operato conferre gratiam sanctificantem. Probatur primo: quia non sicut ipsi questio cum Donatistis de reviviscencia Baptismi quoad collationem gratiæ, sed de validitate Baptismi in schismate aut hæresi suscepti, illis negantibus hujusmodi Baptismum valere, & proinde asserentibus ita baptizatos debere rebaptizari, cum ad Ecclesiam revertuntur; Augustino verò oppositum affirmante, quia nimirum cum tollitur fictio revertendo ad Ecclesiam, Baptismus incipit valere ad salutem, quia videlicet & fuit impletum præceptum Baptismi, & utiliter imposterum recipi possunt alia Sacramenta, per quæ fit remissio peccatorum, quæ proinde Baptismo tanquam radici imputatur, non autem formaliter & proximè.

12. **Probatur** secundo. Probatur secundo: quia Aug. simpliciter asserit Baptismum incipere valere hoc ipso, quod quis revertitur ad Ecclesiam; ergo solum intendit, quod homo tunc per Bap-

tismum constituatur in eo statu in quo utiliter possit percipere reliqua Sacramenta; non autem quod Baptismus hoc ipso operetur effectum gratiæ: quippe ut peccata dimittantur, certum est non sufficere, quod quis ad Ecclesiam redeat & hæresim relinquat, sed requiritur insuper poenitentia seu dolor de peccatis.

13. **Probatur** tertio: Aug. lib. 1. de Nuptijs & Concupiscentia cap. 33. docet, lavacro regenerationis & verbo sanctificationis omnia prorsus mala hominum regenerato- rum mundari atque sanari, etiam quæ post- riora sunt Baptismo. Etenim explicans illud Apostoli ad Ephes. 5. v. 25. 26. & 27. Christus dilexit Ecclesiam & se ipsum tra- didit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aque in verbo vita &c. Sic (inquit) accipiendum est, ut eodem lavacro regenerationis & verbo sanctificationis omnia prorsus mala ho- minum regenerato- rum mundentur atque sanentur, non solum peccata, quæ omnia nunc remittuntur in Baptismo, sed etiam quæ posterius hu- mana ignorantia vel infirmitate contrahuntur, non ut Baptisma quoties peccatur, toties repetatur; sed quia ipso, quod semel datur, sit, ut non solum antea, verum etiam postea, quorumlibet peccatorum venia fidelibus impetretur. Quod sine dubio non formaliter, sed causaliter solum potest intelligi, ut significat verbis immediatè sequentibus: Quod enim (inquit) prodesse vel ante Baptismum Poenitentia, nisi Baptismus sequeretur; vel postea, nisi præcederet? Ergo similiter intelligenda sunt verba citata ex lib. 1. 3. & 6. de Baptismo.

14. **Probatur** quarto: quia libro 1. cap. 12. purgationem peccatorum videtur non Bap- tismo, sed confessioni tribuere, per quam fit, ut Baptismus susceptus, quem iterum recipere non est necesse, incipiat valere & prodesse modo statim explicato.

Similiter lib. 3. cap. 13. dicit Baptismum non valere ad hoc ut jam dimissa peccata (nempe per contritionem & pacem Ecclesie & reconciliationem cum ea) non retineantur; hoc est remittantur; quia scilicet jam dimissa per Poenitentiam remittere non potest; ergo deservit & prodest tertio dumtaxat motio supra ex Scoto relato.

Denique lib. 6. cap. 5. solum dicit, quod sub eodem Baptismate, quod acceperat, eius peccata dimittuntur propter vinculum charitatis &c. Non est autem idem sub illo Baptismo dimitti, ac per illum dimitti.

15. **Responso** ad primam & tertiam probationem. Respondeo: Licet principalis questio Augustinum inter & Donatistas fuerit de validitate Baptismi: occasione tamen ejus ulterius progressi sunt, ut patet ex cap. 11. lib. 1. Siquidem Donatistæ à Catholicis petebant,

petebant, an Baptismus susceptus in suo schismate remitteret peccata & conferret Spiritus Sancti gratiam? Si concedatur, inquebant: ergo Spiritus Sanctus datur apud nos, atque ita habemus veram Ecclesiam. Si negetur: ergo debetis redeuntes à nobis ad vos iterum baptizare.

Quibus Aug. cap. 12. respondens, similiter ab ijs petit, utrum fictè, sive sine dolore peccatorum in vera Ecclesia baptizato (quem etiam ipsi fatebantur non debere rebaptizari) remittantur peccata, nec ne? Deinde subiungit duplicem modum, quo possit responderi eorum objectioni: primus & verus est, qui continetur verbis supra allegatis, nimirum tali non valere Baptismum ad salutem quando baptizatur, sed postea quando se convertit: quæ responsio non esset ad mentem Donatistarum, si intelligeretur solum de remissione peccatorum (ut sic dicam) radicali; nam ipsi loquebantur & petebant de formali & immediata, ut patet.

Unde etiam dicit Baptismum, qui propter fictionem non poterat operari, eâ sublata habere suum effectum. Et lib. 3. cap. 13. docet Baptismum, qui propter discordiam foris operabatur mortem, propter pacem interius operari salutem; atqui foris operabatur mortem immediatè, ergo & salutem intus. Et lib. 1. cap. 10. dicit Baptismum esse quoddam semen Christi, quo Ecclesia, etiam per hereticos, generat filios, quod quidem malâ voluntate suscipientium potest impediri, non tamen omnino corrumpi aut tolli; & consequenter ablato impedimento per legitimam dispositionem conferret suum effectum. Liqueat igitur non posse illum esse sensum cap. 12. lib. 1. de Baptismo, & lib. 3. cap. 13. qui est cap. 33. lib. 1. de Nuptijs & Concupiscentia. Atque ita responsum est ad primam & tertiam probationem.

16.
Responso
ad secundam
probationem.

Ad secundam dico, Aug. satis indicare se loqui de eo, qui revertitur ex vera & sincera correctione (aliàs non tam censetur reverti, quàm fingere) adedque ex detestatione sui erroris ac peccati. Quid enim aliud significant illa verba cap. 12. *Cum quis reconciliatus unitati, sacrilegio dissensionis exiit? Et illa: Sed ipsa piâ correctione & verâ confessione purgetur, quod non posset sine Baptismo; sed ut, quod ante datum est, tunc valere incipiat ad salutem, cum illa fictio veraci confessione recesserit?*

Ubi non soli confessioni (prout vult quarta probatio) adscribit remissionem peccatorum, sed magis ipsi Baptismo; confessioni autem sublationem obicis sive fictio-

nis. Unde dicit: *Prodesse iam in unitate Sacramentum, quod acceptum in schismate prodesse non poterat*; quibus verbis significat ad id, & eodem modo prodesse postea, ad quod, & quomodo prius prodesse non potuit; ergo ex opere operato ad remissionem peccati.

Nec obstant verba adducta ex lib. 3. cap. 13. Ex antecedentibus quippe planum est, non illum esse sensum eorum, qui ijs tribuitur in quarta probatione; sed alium longè diversum iuxta intentum Aug. de duplici respondendi viâ ad quæstionem Donatistarum, de qua supra egerat lib. 1. cap. 12. Accipite ejus verba: *Si sit illic remissio debitorum per Baptismi sanctitatem, rursus debita redeunt per heresim aut schismatis oblationem; & ideo necessarium habent huiusmodi homines venire ad Catholicam pacem, ut heretici & schismatici esse iam desinant, & eorum, quæ in illos redierant, purgationem peccatorum in unitatis vinculo charitate operante mereantur, utique ex opere operantis per Contritionem, aut ex opere operato per Confessionem; quæ non prodesset, nisi Baptismus præcessisset.*

Si autem quamvis apud hereticos vel schismaticos idem sit Baptismus Christi, non tamen ibi operatur remissionem peccatorum propter eandem discordiam fedelitatem & dissensionis iniquitatem; tunc incipit valere idem Baptismus ad dimittenda peccata, cum ad Ecclesie pacem venerint, non ut iam dimissa non retineantur, id est, iterum remittantur, iuxta primam viam respondendi, per Contritionem vel Confessionem; neque ut ille Baptismus quasi alienus aut alius improbetur, aut alter tradatur; sed ut idem ipse, secundum alteram viam, qui propter discordiam foris operabatur mortem, proximè & formaliter, propter pacem, tollentem obicem peccati, intus ex opere operato operetur salutem; id est, remissionem peccatorum.

Ex his colligo probationem ad ultimam probationem, ut sub Baptismate idem sit, quod per ipsum Baptisma; tum quia id sæpe antea dixerat, ut vidimus: tum quia immediatè subijcit rationem: *Quia illud & in homine iusto, & in homine iniusto sanctum est, hoc est, habet vim sanctificandi, si cætera requisita adsint.* Quæ ratio extrarem esset ad probandum, non per Baptismum, sed aliunde peccata dimitti.

Quod enim dicit Vasq. supra n. 50. rationem illam adferri ab Aug. non ad probandam efficaciam illius manere, ut recedente fictione ex opere operato peccata remittat, sed ut verus Baptismus censetur, qui iterum repeti non potest: hoc (inquam) non potest aptari textui, cum neque in eo capite,

171

S. Aug.

18.
Responso
ad ultimam
probationem.

Vasquez.

Secl. 6. De Reviviscencia Sacram. Concl. 1. 129

capite, neque in præcedenti verbum ullum fecerit Aug. de repetendo vel non repetendo Baptismo, sed de ejus efficacia & utilitate.

Quæ cum ita sint, manu teneo auctoritatem D. August. quæ una pro multis mihi semper erit: quamvis nec una sit, nec destituta omni fundamento sive rationis, sive definitionis Ecclesiæ aut Scripturæ. Unde

19. Argumentor secundò pro communi sententia ex Concilio Tridentino sess. 6. cap. 4. ibi: *Quæ quidem translatio (id est justificatio) post Evangelium promulgatum, sine lavacro regenerationis aut eius voto fieri non potest, sicut scriptum est: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei. Joannis 3. versu 5. Ergo si quis Baptismo indignè recepto, postea per contritionem justificatur; verè erit renatus ex aqua & Spiritu Sancto; ergo Baptismus in eo verè causavit gratiam, quoniam renasci quempiam ex aqua non est aliud, quàm Baptismus in eo causare gratiam, per quam renascatur, dicente D. Augustino lib. 1. de Baptismo, cap. 11. Quid enim est renasci per Baptismum, nisi à vetustate renovari? Quomodo autem renovatur à vetustate, cui peccata præterita non dimittuntur? Prior consequentia probatur: quia si non esset renatus ex aqua, quantumcumque esset justificatus, deberet ex aqua renasci, ut patet in justificato per contritionem ante Baptismum: atqui hæreticum est, talem debere rebaptizari; ergo &c.*

20. Do (reponit quispiam) rationem disparitatis ex Scoto supra n. 8. *Recipit effectum Baptismi, quando pariter fit et baptizatus; quia est filius regni: & non obligatur ad suscipiendum Baptismum, ad hoc ut sit filius regni: quia illud præceptum implevit. Nam (ut ibidem notat) Actualiter peccans mortaliter, in alio, sive in illo actu potest implere præceptum affirmativum, etiam in illo actu. Ergo talis justificatio non fit sine lavacro regenerationis, & in re ipsa; siquidem præcessit realis susceptio Baptismi; & etiam quoquo modo in voto præsentis, quatenus eliciens contritionem vel attritionem sic est dispositus, ut Baptismum suscipere paratus foret, si non suscepisset.*

Adde Tridentinum solùm docere necessitatem Baptismi, & quid fiat dum Baptismus licitè & debitè recipitur: semper enim tunc per illum aut ejus votum homo justificatur. Nam certè et si Baptismus non revivisceret (quorum alterutrum determinare non erat scopus Con-

cilij) adhuc potuisset sic indefinitè loqui.

Sed hæc ratio quamvis probabilis sit (ut doctè ostendit Valq. supra cap. 4. n. 47. & sequentibus, accommodans illi verba D. August.) attamen non plenè satisficit: quippe Baptismus non tantùm necessarius est necessitate præcepti, quemadmodùm restitutio rei alienæ, auditio sacri, jejunium & similia, quæ positivè non influunt in justificationem, sed solùm removeo prohibens, scilicet peccatum; verùm etiam necessitate mediij, tamquàm causa per se moralis gratiæ justificantis.

Quapropter sicut justificatus per contritionem antecedentem, per Baptismum subsequenter amplius justificatur; consimiliter conveniens planè erat, ut justificatus per contritionem subsequenter, amplius justificaretur per Baptismum præteritum, ut etiam in eo regeneratione munderetur, quod generatione contraxerat. Etenim quid consistit (verba sunt Clementis Papæ epist. 4. post medium) aqua Baptismus ad Dei cultum? Primum quidem, quia quod Deo placuit, impletur. Secundo, quia regenerato ex aquis & Deo renato fragilitas prioris natiuitatis, quæ vobis per hominem facta est, amputatur; & ita demum pervenire poteritis ad salutem: aliter impossibile est.

Unde (nota bene) Christus Joannis 3. non tantùm dixit: *Oportet vos nasci denovo. v. 7. sed præmisit versu 3. & 5. Nisi quis renatus fuerit.* Concilium quoque Trident. non sic loquitur: *Quæ quidem translatio post Evangelium promulgatum per lavacrum regenerationis aut eius votum fieri debet; sed conformiter dicto Christi: Sine lavacro aut eius voto fieri non potest.* Hinc

Argumentor tertio: opera nostræ redemptionis, & media ad salutem ordinata, interpretanda sunt juxta divinam bonitatem, ut factum illud intelligatur, quod magis est secundum divinam misericordiam, nostrum profectum, & Sacramentorum commendationem & reverentiam, ac magis inclinât homines ad ea suscipienda: atqui reviviscencia Baptismi ad effectum gratiæ magis commendat bonitatem divinam; ergo &c. Minor probatur: quia Baptismus est Sacramentum initiativum, sive principium totius vitæ Christianæ, initerabile, atque constituens baptizati debitorem universæ legis Christi servandæ: congruit igitur ut impeditum vel per malitiam, vel certè per ignorantiam, dum suscipiens Sacramentum putat se habere dolorem supernaturalem, cum sit tantùm humanus, quod non rarò potest contingere; congruit (inquam) ut ablato impedimento conferat gratiam

R.

21.

Sed non plenè satisficit.

Clem. Papæ

Joan. 3.

Trident.

22.

Argumentum tertium ex bonitate divinæ.

Argumentum secundum pro conclusione ex Tridentino sine:

S. August.

Scotus.

Cui probabilius contradicit Valquez.

gratiam initialem & regenerativam, ac per consequens auxilia actualia maximè utilia, immò quodammodò necessaria ad observantiam Legis Christianæ; sic namque magis sollicitatur fectus ad dignam penitentiam faciendam, & elucet suaviter providentia Dei & Christi, qui venit peccatores salvos facere non per actus internos tantum, sed per remedia quoque externa remissiva peccatorum, tam ante, quam post Baptismum commissorum.

Et quæ illa, nisi Baptismus & Sacramentum Penitentia? Consentunt omnes. Ergo oportet Baptismum reviviscere, Negant aliqui consequentiam, & argumentum retorquentes: quia (inquiunt) illa duo instituta sunt in remissionem peccatorum, ideo non oportet Baptismum reviviscere.

Objectio

23.
Probata ex
Scoto.

Probat ex Scoto supra n. 5. Per penitentiam deletur ista fictio per te: non autem potest deleri unum peccatum mortale, quoniam deleatur omnia, quia secundum D. August. impium est à Deo dimidium sperare veniam: ergo per illam Penitentiam iam deletur omnia alia peccata; non ergo gratia baptismalis delet illa alia. Agit de obice positivo, hoc est, de peccato mortali actuali commissio in ipsa susceptione Baptismi, quod supponit esse materiam necessariam Sacramenti Penitentia.

Augetur difficultas ex hoc, quod sequitur: Si dicatur ad primum istorum, quod Penitentia quantum est de se, potest delere omnia peccata; tamen quando preventitur ab aliqua causa potentiore, non delet illa: sed ista causa est hic quantum ad alia sex peccata, scilicet gratia baptismalis, quæ preventit penitentiam vel effectum eius. Hoc non videtur rationabile, quia prius naturaliter tollitur fictio, quam per Baptismum aliquid causetur: sed in illo priori oportet habere veram Penitentiam, quia fictio non tollitur sine vera Penitentia; secundum August. vera Penitentia plene reconciliat Deo quantum ad omnia: ergo Baptismus non potest prevenire effectum Penitentia quantum ad aliquid delendum ibi, imò Penitentia preventit, quantum ad omnia.

Et à Vasquez confirmata.

Confirmat Vasq. supra n. 23. exemplo: quia peccata, quæ per confessionem ratione oblivionis fuerunt per accidens solum remissa, deinde quidem subicienda sunt clavibus, ut in illa directa sententia absolutionis proferatur; tamen virtute illius non remittuntur, & verba absolutionis denotant solum potestatem ea absolvendi, nisi essent jam remissa. Et quamvis verba absolutionis gratiam conferant, quam aliàs conferent, tamen ipsa effectum absolvendi non habent.

Quamvis igitur Baptismus recedente fictione gradum aliquem gratia conferret, tamen ipsa non dimitteret ulla peccata, quæ jam saltem per accidens virtute Penitentia removens obicem essent remissa, & ita non diceretur remittere peccata vel operari salutem, quæ in remissione posita est, cuius oppositum videtur indicare Augustinus.

Audivistis objectionem? Auscultate eadem benignitate solutionem. Scotus supra n. 6. Possit ergo aliter dici, quod Penitentia vera perfecte reconciliat Deo, & per consequens nullum peccatum relinquit. Sed tamen non omne quod insuit, per se curat: sed tantum illud, quod est obiectum Penitentia, de quo scilicet penitens penitet. Quandoque autem oportet omne peccatum, quod deletur, esse obiectum Penitentia, utpote si omnia illa peccata sint commissio post Baptismum: quandoque autem non oportet, ut in proposito. Non ergo per virtutem (id est efficaciam) Penitentia dimittuntur hic omnia peccata: sed in Penitentia dimittuntur partim per Penitentiam, partim per aliam causam: & sic non habetur ibi dimidia venia peccatorum, sed tota à Deo; non tamen tota per Penitentiam, quia non oportet de omnibus, quæ merant, peccatis, perfecte penitere: & secundum hoc esset dicendum, quod illa sex deletur & quantum ad culpam, & quantum ad poenam: nec de eis oportet habere contritionem vel confessionem, nec satisfactionem, sed solum de illis, quod fuit causa fictionis. Ita Ille, supponens cum communi sententia, Baptismum à Christo institutum esse in remissionem peccatorum ante ipsum commissorum, sive originalis, sive actualium: Sacramentum verò Penitentia pro peccatis post Baptismum commissis, ut proprijs locis patebit.

Ut autem veritas magis elucescat, dico idem, sed alijs verbis, & simul respondeo ad instantias: Utrumque Sacramentum simul naturà concurrunt ad effectum gratia, & Baptismus quidem directe remittit peccata ipsam præcedentia, Penitentia verò subsequenter: hoc est, Deus infundens gratiam remissivam, vel (si mavis) remittentem peccata, movetur ab utroque Sacramento simul.

Probat primò: quia fictio non tollitur per infusionem gratia, sive remissionem peccatorum; sed per ipsum Sacramentum, sub quo intelligo contritionem perfectam. Subsumo: atqui & Sacramentum & contritio naturà præcedunt infusionem gratia & remissionem peccatorum: ergo in posteriori instanti naturà, quo contritio vel

24.
Dissolvitur
ex Scoto.Responso
ad instantias.25.
Fictio non
tollitur per
infusionem
gratia, sed
per ipsum
Sacramen-
tum.

vel Sacramentum causat gratiam & remittit peccata, cum Baptismus sit præsens & inveniat subiectum legitime dispositum; quidni & ipse conferat suum effectum? Sicuti si poenitens eadem peccata duobus fuisset confessus, & absolutio utriusque Sacerdotis in eodem instanti finiretur, nulla adfertur ratio, quare non utrumque Sacramentum propriè & per se remittat illa peccata, cum non inveniat remissa.

Cum igitur Poenitentia in nostro casu inveniat subiectum dispositum per Baptismum fide susceptum, & Baptismus similiter per veram Poenitentiam; nulla apparet ratio attribuendi remissionem peccatorum potius gratia poenitentiali (ut sic loquar) quam baptismali: ergo vel utrumque Sacramentum remittit peccata, vel neutrum. Omitto, quòd eadem peccata sæpius diversis temporibus possint remitti; de quo alibi.

Sanè, cum constat ex Trident. sess. 14. cap. 5. peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem confessione inclusa esse, adeoque eadem absolutione remissa; ut quid exigitur directa (ut loquitur Valg.) sententia absolutionis, si verè & propriè illa peccata amplius non remittuntur?

Negare quidem non possum, neque volo, quamcumque gratiam moraliter repugnare & expellere quodcumque peccatum; equidem quia Sacramentum Poenitentia (ut statim dixi) non est per se institutum nisi pro peccatis post Baptismum commissis, sed nec Baptismus nisi pro peccatis ipsius præcedentibus; hinc factum est, ut gratia poenitentialis solum remittat directè peccata post Baptismum commissa, gratia verò baptismalis peccata commissa ante Baptismum.

An verò secundariò & indirectè etiam alia? Affirmat Lugo de Sacramentis disp. 9. sect. 3. num. 39. negat Hiquæus in suo comment. ad dist. & quaest. supra ex Scoto citatam num. 32. nam causa (inquit) disparata non dicitur per accidens seu indirectè vel secundariò habere effectum per se alterius causæ, nisi quando eam quoad hoc supplet, ipsa non agente; quod non contingit hîc, quia utrumque Sacramentum agit quod suum est respectivè ad effectum & materiam propriam; ideoque nihil relinquit causandum alteri directè vel indirectè respectivè ad idem. Patum refert quid dicatur, dummodò unicuique maneat salva causalitas directâ simul tempore & naturâ, quam

Probo secundò: Quando duæ causæ ita concurrunt, ut à se mutuò dependeant respectu sui effectûs, neutra prius causat, sed utraque simul. Exemplum sit in materia & forma Sacramenti, quarum una ante alteram nihil efficit, sed simul causant quando utraque est finita. Applico rei præsentis: Atqui Sacramentum Poenitentia dependet à Baptismo ratione impedimenti peccati originalis, & aliorum, quæ Baptismum præcesserunt; Baptismus pariter dependet à Poenitentia ratione fictionis: ergo causalitas simultanea. Contritio quidem efficax est sine Baptismo, sed non sine ordine ad illum vel suscipiendum, vel susceptum. Cum itaque supponatur præsentia Baptismi præteriti in eodem instanti, quid prohibet simultaneam causalitatem?

Prorsus nihil: pono enim casum, quòd in ultimo instanti Sacramenti, quando primò confertur Baptismus, suscipiens eliceat actum Contritionis; peto, Baptismus prius causabit gratiam & remittet peccata, an verò Contritio? Respondet omnis Theologus: qui autem hoc non potest respondere, nescio si Theologus sit. Quid respondet omnis Theologus? Utrumque simul causat gratiam, & remittit eadem peccata, unum ex opere operato, alterum verò ex opere operantis.

Dices: Contritio vel Attritio cum Sacramento debet resuscitare Baptismum velut mortuum in instanti A. causando suam gratiam: ergo non potest in eodem simul causare suam Baptismus; quia in instanti A. resuscitatus non potest operari nisi in instanti B. cum sicut prius naturâ debet causa esse antequam operetur, sic & resuscitari.

Respondeo: Baptismus resuscitatur non tamquam mortuus, sed tamquam impeditus & præteritus existens in divina acceptatione; adeoque eodem instanti, quo impedimentum tollitur, operatur: nam illud ipsum erat carentia dispositionis, quæ tollitur formaliter per ipsam dispositionem. Unde sicut visus impeditus aut carens speciebus, eo ipso, quò illas acquirit, operatur simul cum illis visionem, etiam eodem instanti naturæ; sic Sacramentum præteritum, eo ipso, quò advenit dispositio, operatur simul cum ea effectum gratiæ, & consequenter remissionis peccatorum.

Ecce doctrinam Valquesianam cardinalibus suis luxatam: esto alioquin sufficeret ad veritatem locutionis Augustiniana, quòd Baptismus reviviscens conferret

In casu proposito non apparet ratio attribuendi remissionem peccatorum potius gratia poenitentiali, quam baptismali.

Quæritur gratia poenitentialis solum remittat directè peccata post Baptismum & baptismalis verò ante Baptismum commissa.

Lugo.

Hiquæus.

26.
Duarum causarum ita concurrentium, ut à se mutuò dependeant respectu sui effectûs, neutra prius causat.

27.
Objectis

28.
Solvitur

augmentum gratiæ justificantis tale, quale confert homini per contritionem ante realem susceptionem Sacramenti justificato.

Vel fortè existimas, quòd justo huic non profit Baptismus ad salutem, ad vitam, imò ad remissionem peccatorum? Audi quid dicat Sanctus & Eximius Doctor

8. August.

Ecclesiæ, Tract. 13. in Joannem: *Quantumcumque Catechumenus proficiat, adhuc sarcinam suæ iniquitatis portat. Similia habet alijs locis, quæ quomodò sint intelligenda, alibi dabitur commoditas investigandi & explicandi. Pro nunc paucis dico, omnem illam gratiam prodesse ad remissionem peccatorum, quæ ex primaria sua institutione nata est remittere peccata, ubi non invenit ea remissa.*

29. Explicatio quorundam verborum Scoti.

Atque hîc fuisset finis hujus conclusionis, nisi occurrissent verba Scoti supra n. 8. *Quia susceptio eius (Baptismi) mortua fuit, & mortuus reviviscere non potest.* Sed responsio est facilis: susceptio indigna, quæ opus hominis, mortua, imò & mortifera est; equidem quæ Sacramentum, actio Christi reputatur in se viva & sancta, atque ex ejus meritis habens vim sanctificandi, quam ablato impedimento statim exerit: exerit (inquam) non ad hunc vel illum tantùm, sed ad omnem prorsus effectum, quem à principio habuisset, nisi impedita fuisset; sic enim de Baptismate loquitur D. Aug. ut in initio conclusionis audivimus: *Quia illud & in homine iusto, & in homine iniusto semper sanctum est, quòd neque aequitate alicuius augetur, neque alicuius iniquitate minuitur: minueretur autem, si cum obice susceptum non revivisceret ad omnem effectum.*

8. August.

Quare respondendo ad tertiam quæstionem supra positam, Dico:

CONCLUSIO II.

Baptismus reviviscit ad omnem effectum, quem habuisset, si à principio legitimè fuisset susceptus.

30. Ex reviviscencia Baptismi deducitur reviviscencia ad omnem effectum.

Quid miramur? quare non credimus? Deus est qui fecit. Quæris, unde sciam? Respondeo ex quo scio Baptismum reviviscere, ex eodem scio reviviscere ad omnem effectum: est siquidem regeneratio totalis, & ejus gratia est regenerativa transmutans hominem in alium, atque ad eò ex se delens omnia peccata vitæ anterioris,

omnemque poenam pro his debitam. In re. Trident. *natus enim* (verba sunt Trident. in decreto de peccato originali §. 5.) *nihil edit Deus &c.*

Sicuti ergo Summus Pontifex concedit aliquando tempore Jubilæi, ut possint omnes absolvi à casibus reservatis, ut possint commutari vota &c. quam facultatem ita quidem censetur concedere, ut si eo tempore poenitens oblitus fuerit alicujus peccati reservati vel voti commutandi, postea transacto tempore Jubilæi possit secundum communione sententiam in virtute Jubilæi præteriti absolvi ab illo peccato reservato vel votum ejusdem commutari, quia per Jubilæum acquisivit jus ad eas gratias consequendas: sic Christus Dominus similem indulgentiam videtur in Sacramento Baptismi concessisse, ut ejus virtute plenissima remissio fiat semel in vita omnium debitorum culpæ & poenæ; quæ usque ad illud tempus sunt contractæ; ad quam remissionem acquirit jus, qui baptizatur; ita ut si tunc ratione alicujus impedimenti effectum non habeatur, possit postea, ablato impedimento, effectum consequi ratione juris, quod semel acquisivit.

Argumentum à simili.

Profectò, quòd aliqui DD. volunt, Baptismum reviviscere ad remissionem poenarum temporalium, vel ad conferendum auxilia gratiæ, non autem ad gratiam sanctificantem vel remissionem peccatorum, nullo prorsus nititur fundamento. Similiter improbable est, reviviscere ad remissionem mortalium & non venialium, vel converso. Itaque ad omnem effectum reviviscet, vel ad nullum, cum omnium æqualis sit ratio & auctoritas.

Et ideo, juxta communem fidelium sensum, qui statim post Baptismum moritur, haud censetur indigere suffragijs propter peccata præterita expianda, tamen si fortè defectu debitæ retractationis in hac vita nequaquam fuissent remissa; jam enim per gratiam baptismalem acceperat jus ad remissionem totius poenæ sublato obice peccati venialis, sive per retractationem post hanc vitam, sive (quod verius apparet) propter merita hujus vitæ, quæ tribuunt jus ad gloriam, cujus est impedimentum, de quo alibi. Et verò negabimus Baptismo reviviscenciam in hac vita, quam ei concedit communis sensus fidelium in altera vita? Non est rationabile, Neque credibile est, remittere poenas peccatis debitas, & non ipsa peccata, in quorum eodem remissionem principaliter est institutus. Ex his

31. Baptismum reviviscere solum ad remissionem poenarum temporalium, vel ad conferenda auxilia gratiæ, est insensibile est. Improbabile est, reviviscere ad solum remissionem mortalium.

Sequi-